[2019] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 37

ਸੋਪਾਨਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਸਈਦ ਮਹਿਮੂਦ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ No.4478/2007) ਜੁਲਾਈ 03,2019

[ਐੱਨ. ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਦੀਪਕ ਗੁਪ੍ਤਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1963-ਆਰਟੀਕਲ 65-ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ (ਬਚਾਅ ਪੱਖ) ਵਿਰੁੱਧ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 4 (ਮੁਦਈਆਂ) ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਮੀਨ ਸਦੀਵੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸੀ-ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ-ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੀ (ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਮੁਦਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ)-ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ-ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਤਾਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀਃ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ-ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ 1325 ਫਸਲੀ (1915 ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ

ਐਂਟਰੀਆਂ 1342 ਫਸਲੀ (1932 ਈਸਵੀ), 1943 ਅਤੇ 1951 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਈ. ਡੀ. 1 'ਤੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਬੂਤਾਂ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ-ਨੰ. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ 1978 ਵਿੱਚ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ 1987 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ-ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਬੇਨਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ

ਘੋਸ਼ਣਾ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਵੀ-ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ 12 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ-ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ-ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ-ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 - s.50A-ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤਿਅਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਕਟ, 1952।

ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ-ਰਾਹਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਘੱਟ ਰਾਹਤ/ਰਾਹਤ ਦਾ ਛੋਟਾ ਸੰਸਕਰਣ ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਘੱਟ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਛੋਟਾ ਸੰਸਕਰਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆਃ 1.1 ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ

ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਿਕਾਰਡ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ 19.08.1978 'ਤੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 29.01.1973 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਲਾਤੂਰ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ/ਮੁਤਵਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ 29.01.1973 ਉੱਤੇ ਕਥਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਐਂਟਰੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ No.115) ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ 1986 ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਦਈ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਦਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਤਾਵਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤਿਅਤ ਜਾਂਚ ਐਕਟ, ਏ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮੂਲ ਮੁਤਵਲੀ ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

1952. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਲ 1915 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਗਾਹ

ਨੂੰ 1915 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ 1325 ਫਸਲੀ (1915 ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ 1342 ਫਸਲੀ (1932 ਈਸਵੀ), 1943 ਅਤੇ 1951 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਰਗਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ 1987 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ 12 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਖ ਰਾਹਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ

ਹਿੱਤ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੀਮਾ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ 19.08.1978' ਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 8,9] [[42-ਐਚ; 43-ਏ-ਐਚ; 44-ਏ-ਡੀ]

1.2 ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦਾ ਘੱਟ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਸੰਸਕਰਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੁਤਾਵਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਦਰਜਾ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉੱਚ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੀਂ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। [ਪੈਰਾ 10,11] [45-ਸੀ]

1.3 ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਰਗਾਹ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ

ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ/ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLI ਰੂਲ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੇ ਆਰਡਰ XLI ਨਿਯਮ 27 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪਾਰਸ 12,13] [45-ਡੀ-ਐਚ; 46-ਏ]

ਐਲ. ਸੀ. ਹਨੁਮਨਥੱਪਾ ਬਨਾਮ ਐਚ. ਬੀ. ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ (2016) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 332 : [2015] 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 651; ਬਛਾਜ ਨਾਹਰ ਬਨਾਮ ਨੀਲਿਮਾ ਮੰਡਲ (2008) 17 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 491: [2008] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 621-ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜੀ.

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2015] 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 651 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪੈਰਾ 9 [2008] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 621 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪੈਰਾ 10 ਏ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4478/2007 1998 ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 76 ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 29.03.2007 ਤੋਂ

ਵਿਵੇਕ ਸੀ. ਸੋਲਸ਼ੇ, ਅਮੋਲ ਬੀ. ਕਰੰਡੇ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਯੁਰਾਜ ਗਾਇਕਵਾੜ, ਡਾ. ਆਰ. ਆਰ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਗੁਲੇਰੀਆ, ਯੋਗੇਸ਼ ਕੋਲਟੇ, ਵਤਸਾਲਿਆ ਵਿਗਿਆਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੰਦਿਨੀ ਸਿੰਗਲਾ, ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਸਈਦ, ਮੁਹੰਮਦ। ਪਰਵੇਜ਼ ਡਬਾਸ, ਦਾਨੀਸ਼ ਅਹਿਮਦ ਸਈਦ, ਉਜ਼ਮੀ ਜਮੀਲ ਹੁਸੈਨ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਦੀਪਾਕ ਗੁਪ੍ਤਾ, ਜੇ.

1. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 4 ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਃ

(i) "ਉਹ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ S.Nos.60,62,77,79/2 ਅਤੇ 78 ਐਡਮਗ। 31 ਪਿੰਡ ਹਰੇਗਾਓਂ ਟੀ. ਕਿਊ. ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 32 ਏਕੜ ਗੁੰਠਾ, 15 ਏਕੜ 22 ਗੁੰਠਾ, 27 ਏਕੜ 18 ਗੁੰਠਾ, 15 ਏਕੜ 19 ਗੁੰਠਾ ਅਤੇ 9 ਏਕੜ 19 ਗੁੰਠਾ ਹਨ। ਔਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ. ਲਾਤੁਰ ਨੂੰ ਨਿਆਮਤਉੱਲਾ ਸ਼ਾਹ ਦਰਗਾਹ ਹਰੇਗਾਓਂ ਦੀ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮਦਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

((2) ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 11 ਤੱਕ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ”

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 19.08.1978 ਉੱਤੇ ਨਾਮਦੇਵ ਦਿਓਸਥਾਨ ਟਰੱਸਟ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਟਰੱਸਟ') ਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਿਆ। ਮੁੱਖ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਜੁਆਇੰਡਰ ਲਈ ਬੁਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਤੋਂ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 14.10.1992 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

ਮੁਦਈਆਂ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਜਆਇੰਡਰ ਲਈ ਬੁਰਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇਨਾਮ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਦਈ ਇਨਾਮਦਾਰ ਹਨ।

3. ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਲਾਤੂਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ 26.11.1997 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਨਿਆਮਤਉੱਲਾ ਸ਼ਾਹ ਕਾਦਰੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ' ਦਰਗਾਹ ') ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 12 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ

ਇਨਾਮਦਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 12 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 11 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ।

4. ਨਾਰਾਜ਼, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਮਿਤੀ 29.03.2007 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੰਬਰ 12 ਨੂੰ ਮੁਤਾਵਲੀਆਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ ਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

5. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

6. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਕੁਝ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਵਲੀਆਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

8. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ 19.08.1978' ਤੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 29.01.1973 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਲਾਤੂਰ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ/ਮੁਤਵਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, 29.01.1973 ਉੱਤੇ ਕਥਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਐਂਟਰੀ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ No.115) ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ 1986 ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਸਹਾਇਕ ਚੈਰਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਬੰਬੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਐਕਟ, 1950 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਦਈ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਦਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਨਾਮਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਤਾਵਾਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ

ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤਿਅਤ ਜਾਂਚ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਮੂਲ ਮੁਤਵਲੀ ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਦੇ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਲ 1915 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ 1915 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਗਾਹ ਨੂੰ 1325 ਫਸਲੀ (1915 ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ 1342 ਫਸਲੀ (1932 ਈਸਵੀ), 1943 ਅਤੇ 1951 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਰਗਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

9. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਹੀ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ 1987 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ 12 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ

ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਰਿਲਾਇੰਸ ਰੱਖੀ ਗਈ

ਐੱਲ. ਸੀ. ਹਨੁਮਨਥੱਪਾ ਬਨਾਮ ਐੱਚ. ਬੀ. ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਥਾਂ. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਸਿਰਫ਼ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਖ ਰਾਹਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀਮਾ ਐਕਟ, 1963 ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਅਨੁਛੇਦ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੀਮਾ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 12 ਸਾਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਰਫ 19.08.1978' ਤੇ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

10. ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨਾਮਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁਤਵਲੀ ਐਲਾਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਤਵਲੀ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਹ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੱਛਾਜ ਨਾਹਰ ਬਨਾਮ ਨੀਲਿਮਾ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਪੈਰਾ 22 ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈਃ “22. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੁਦਈ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਹਤ ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ. ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿਸੇ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਹਤ ਵਜੋਂ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਘੱਟ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਸੰਸਕਰਣ। ਪਰ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਗਲਤ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

11. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਰਾਹਤ ਦਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਇਨਾਮਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਮੁਤਾਵਲੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚਾ ਦਰਜਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉੱਚ ਰਾਹਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੀਂ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

12. ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਰਗਾਹ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਕਫ਼ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸੀ।

13. ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ/ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੌਰਾਨ, ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ XLI ਰੂਲ 27 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਰਡਰ XLI ਨਿਯਮ 27 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ. ਇਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate